

Pikaopas mielipidekirjoittamiseen

VAIKUTA YLEISÖN- OSASTOSSA

Tavoitteena vaikuttava teksti

Tämä on vasemmiston kuntavaaliehdokkaille ja muille vaikuttajille suunnattu opas mielipidekirjoittamiseen. Vinkit ovat luonteeltaan kahdenlaisia: Oppaassa kerrotaan mielipidekirjoituksen rakenteeseen liittyviä käytännön neuvoja, mutta pyritään myös tarjoamaan sytykkeitä ajatusprosessin käynnistämiseksi.

Toivon oppaan antavan eväitä niin kokeneille kuin aloittelevillekin kirjoittajille. Tavoitteena on, että opas auttaisi synnyttämään sekä tiedon että tunteen tasolla leiskuvia mielipidekirjoituksia, jotka tasoittavat ehdokkaidemme tietä kohti kunnanvaltuustoja.

Sellaisen tekstin laatiminen jää Sinun tehtäväksesi!

Anssi Koskinen
Vasemmistoliiton aluetyöntekijä
Jyväskylässä 18.11.2020

Yleisiä ohjeita

Mielipidekirjoitus on oma tekstilajinsa. Se ei ole sama kuin tapahtumapuffi tai tiedote. Voit kuitenkin käyttää muita laatimiasi tekstejä pohjana kirjoittaessasi mielipidekirjoitustasi.

Kun mielipidekirjoitus on valmis ja olet lähettänyt sen medioille, voit soittaa perään ja varmistaa, että he ovat huomanneet ja huomioineet viestisi. Kenties puhelusi herättää toimittajassa mielenkiinnon kysyä jatkokysymyksiä ja sopia kanssasi haastattelu aiheesta. Soitosta ei ole haittaa.

Lähetä tekstisi hyvissä ajoin. Vuorokausi ennen kerran viikossa ilmestyvän paikallislehden julkaisupäivää on liian myöhään. Huomioi että lehdellä saattaa olla jonossa paljonkin kirjoituksia,

jotka odottavat julkaisua. Ole kärsivällinen ja ennen kaikkea ole ajoissa liikkeellä. Julkaisussa voi mennä viikkoja.

Tekstin laatiminen ei mene hukkaan, vaikka media ei jostain syystä julkaisisi sitä. Voit levittää viestiäsi myös sosiaalisessa mediassa: ei tullut mielipidekirjoitusta lehden sivuille, mutta ainakin tuli hyvin mietitty ja rakenteeltaan eheä Facebook-postaus!

Voit kirjoittaa mielipidekirjoituksen yksin tai useammankin kanssa yhdessä kanssa, ja voitte kaikki allekirjoittaa tekstin.

Yleisiä ohjeita

Kunnioita annettua merkkimäärää. Kirjoitusten merkkimäärä ja mahdolliset muut sisältövaatimukset mainitaan lehden yleisönosastosivulla tai verkkosivuilla. Älä ylitä merkkimäärää, sillä se johtaa kirjoituksesi automaattiseen hylkäykseen tai siihen, että sivusta vastaava toimittaja lyhentää tekstiäsi oman mielensä mukaan, usein kiireessä. Se ei välttämättä mene kuten olisit itse toivonut. Mieli-pidekirjoitusten toivottu mitta on usein enintään 2000 merkkiä. Välilyönnit lasketaan mukaan merkkimäärään.

Tiivistä viestisi otsikkoon. Katso, kuinka pitkiä otsikoita yleisönosastolla yleensä suositaan ja otsikoi sen mukaan. Sivulla näkemäsi otsikot ovat usein toimituksen laatimia, tai ainakin editoimia. Pyri siihen, ettei otsikkoasi tarvitsisi editoida

paljon. Otsikkoon laitetaan se viesti, jonka haluat kirjoituksellasi välittää. Jos huomaat, että et pysty tiivistämään tekstisi sanomaa otsikkoon, pitäisikö sanomaa vielä miettiä? Onko tekstissäsi liikaa erilaisia asioita, jotka pitäisi mieluummin jakaa useampaan mieli-pidekirjoitukseen?

Vielä lisäksi... Voit liittää kirjoituksen oheen valokuvan, jos sinulla on aiheeseen liittyvä julkaisukelpoinen kuva (eli kuvan tekninen laatu riittää, olet itse ottanut kuvan tai olet saanut kuvaajalta sekä kuvassa mahdollisesti esiintyviltä henkilöiltä luvan sen julkaisemiseen). Kuvaa ei tietenkään välttämättä julkaista, mutta parhaimmassa tapauksessa se nostaa kirjoituksesi näkyvyyttä printtimedian yleisönosastosivulla.

Tekstin rakenne

Mielipidekirjoituksen rakenteeseen ei ole olemassa yhtä ainoaa oikeaa ratkaisua. Tässä oppaassa ei kuitenkaan ole tarkoitus sekoittaa lukijaa tarjoamalla vaihtoehtojen kirjoa. Seuraavaksi esittelen muutamia yksinkertaisia ehdotuksia tekstin rakenteesta, jotta kirjoittamisessa päästään vauhtiin.

Tiina Torpan kirjassa *Työssään kirjoittavan opas* pureudutaan muutaman sivun verran mielipidekirjoittamiseen. Oppaassa on myös hyviä kielenhuollollisia neuvoja kaikenlaisiin tekstityyppeihin.

Otsikko paljastaa kirjoittajan *mielipiteen*, joka täsmentyy tekstin ensimmäisessä, lyhyessä kappaleessa. Sen jälkeen tulevat *perustelut*, jotka ilmaistaan selkeästi. Kaikki perustelut eivät mahdu tähän, vaan kirjoittaja säästää yhden, vaikuttavan ja tärkeän pointin tekstin loppupuolelle.

Aivan lopuksi esitetään *ratkaisu*, kirjoittajan oma käytännöllinen vaihtoehto. Ilman sitä teksti jää helposti purnauksen tasolle.

Näin kommentoit toisen tekstiä

Mielipidekirjoituksen pontimena voi olla reagointi toiseen, aiemmin julkaistuun kirjoitukseen. Tiina Torppa neuvoo kirjoittajaa tuomaan heti alussa ilmi sen, mihin kirjoitukseen hän viittaa. Esimerkiksi: *“Päätoimittaja Maija Mandarin kirjoitti vasemmiston kuntavaaliehdokkaiden juomatottumuksista (IS 18.11.2020)”*

Seuraavassa virkkeessä kirjoittaja täsmentää alkuperäisen tekstin sisältöä. *“Mandarin väitti, että kaikkien vasemmistolaisten lempijuoma on piimä”*

Kolmannessa virkkeessä kirjoittaja ilmaisee mielipiteensä ja perustelee sen. *“Kaikki eivät pidä piimästä. Tiedän tämän, koska olen keskustellut monien kanssaehdokkaideni kanssa ruokajuoma-asiasta.”*

Kirjoittajan ehdotus siitä, mikä hänestä on oikein, sisältyy neljänteen virkkeeseen. *“Ei pitäisi leimata kokonaisia ryhmiä piimänjuojiksi omien stereotyyppisten käsitysten pohjalta.”*

Seuraavassa virkkeessä kirjoittaja syventää perustelujaan.

Teksti voi hyvin päättyä retoriseen kysymykseen. *“Joulu on taas ovella ja joulupöydässä moni suosii piimän sijasta punaviiniä. Eikö oikeistomediassa ole rohkeutta rehelliseen juomakeskusteluun?”*

Tekstin neliportainen malli

Peruskoululaisille opetetaan mielipidekirjoittamista neliportaisella mallilla, joka tarjoaa kokeneellekin tekstintuottajalle hyvän rungon. Yksinkertainen malli auttaa aloittamisen vaikeudessa ja rakenteen hahmottamisessa.

1. Aloitus, joka herättää kiinnostuksen. Kiinnostava aloitus saa ihmiset lukemaan tekstin loppuun. Aloitus voi olla asian kärjistys, väite tai kysymys. Aloitus voi olla jotain, mitä sinulle tai läheisellesi on tapahtunut. Perinteinen esimerkki on vaikkapa kuvaus koetusta hyvästä tai huonosta palvelusta.

2. Asian ja sen taustan esittely. Aloituksen jälkeen taustoitetaan kirjoituksen aihetta. Mitä mahdollisen epäkohdan taustalla on? Voit samalla tuoda esille omaa erikoistumistasi ja asiantuntijuuttasi kirjoituksen aiheeseen liittyen.

3. Väitteet ja perustelut. Kerro ja perustele, miksi pitäisi toimia niin kuin sinä ajattelet. Voit vedota tutkimustietoon ja alan auktoriteetteihin. Voit kertoa puolueen ratkaisusta asian korjaamiseksi.

4. Lopetus, jonka yhteydessä on toimintasuositus. Toimintasuositus antaa lukijalle pontta muuttaa asioita. Pelkkä ongelman esittely ilman konkreettista toimintasuositusta voi vaikeuttaa viestin vastaanottamista. Ihmisillä on tapana torjua mielestään ikävät asiat, jos he eivät voi tehdä jotain konkreettista niiden ratkaisemiseksi.

Laita tekstiin liittyvät ajatuksesi ylös ranskalaisilla viivoilla ja järjestä ne oheisten neljän kategorian alle. Nyt sinulla on yleisönosastokirjoituksesi raakaversio, jota voit alkaa kehittää sitä eteenpäin.

Koululainen soveltaa mallia

Otsikko tiivistää viestin: **Eläin ei ole leikkikalua**

1. Aloitus: Minusta on väärin, että viattomia eläimiä vahingoitetaan. Esimerkiksi turkistarhoissa, eläimiä kohdellaan huonosti.

2. Taustoitus: Jotkut ihmiset hommaavat eläimiä vain leikkikaluiksi. Jotkut pitävät niistä vain muutaman päivän huolta ja sitten hylkäävät.

3. Väitteet ja perustelut: Se on minusta väärin! Minusta ihmisten pitäisi vähän paremmin huolehtia omista lemmikeistään.

4. Lopetus ja toimintasuositus: Esimerkiksi löytöeläintaloille voi lahjoittaa vanhoja vaatteita, rahaa ja kaikkea muuta. Eläimiä voi myös adoptoida ja antaa niille hyvän elämän ja jos eläintä ei pysty pitämään, vaikka allergian takia, sille voi etsiä hyvän uuden kodin, eikä jättää sitä yksin tai viedä tapettavaksi.

Kirjoittajan tiedot:

Veera Määttä

5.C-luokkalainen

Lähemäen koulu

Mikkeli

**Vaikuttava teksti syntyy
tiedosta, tunteesta ja
uskottavuudesta**

Tietoa, tunnetta ja uskottavuutta

Mielipidetekstillä pyritään vaikuttamaan. Usein vaaliehdokkaan mielipidetekstissä esitellään yksi tai useampia ongelmia ja ainakin yksi ratkaisu. Kirjoita vaaliteemoistasi. Ne ovat asioita, jotka tunnet ja joiden asiantuntijana haluat tulla tunnetuksi.

Ole rehellinen: kirjoita siitä, mistä tiedät. Oma osaamistaan voi alkaa pohtia omasta perheestä, työstä ja koulutustaustasta ponnistaen. Mitä ovat ne muitakin koskettavat ongelmat, joita havaitset ympärilläsi?

Viittaa parempiin auktoriteetteihin asioissa, joissa et ole asiantuntija. Jos asiantuntija on “omaa väkeä”, aina parempi.

Poliittisia vastustajia luonnollisesti kritisoidaan, mutta heille voi myös rakentavasti nostaa hattua, kun aihetta on. Valtuustossa kunnan ja kuntalaisen parasta ajetaan usein puolueiden välisellä yhteistyöllä. Keinotekoista eripuraa ei kannata rakentaa kampanjassakaan. Monet asiat sijaitsevat harmaalla alueella, vastaus ei aina ole musta tai valkoinen.

Todelliset linjaerot tuodaan kuitenkin tekstissä esiin ja omat näkemykset ilmaistaan selkeästi. Näin lukijalle syntyy jämäkkä, mutta rakentavan reilu kuva ehdokkaasta ja hänen puolueestaan.

Tietoa, tunnetta ja uskottavuutta

Kuntavaalit ovat puoluevaalit. Voi olla hyvä viitata puolueen arvoihin ja vaaliteemoihin, jos se sopii tekstisi sisältöön. Aivan alkuun tällaista sisältöä ei yleensä kannata laittaa, koska ei ole toivottavaa pudottaa puolueeseen negatiivisesti tai neutraalisti suhtautuvia lukijoita pois heti tekstin alkupuolella.

Hyvä kirjoittaja ei koskaan aliarvioi yleisönsä älyä, eikä yliarvioi sen taustatietoja. Vaikka kirjoittaja olisi juuri tullut sosiologian luennoilta, hän ei kylvetä lukijoitaan fenomenologiassa ja pyöritä heitä hermeneuttisella kehällä. Toisin sanoen hän ei käytä sivistyssanoja, joita lukijat eivät ymmärrä. Jos mahdollista, älä käytä lainkaan ilmaisuja, joita kaikki eivät ymmärrä. Ole mahdollisimman selkokielenen.

Tekstissä ei tarjota löysiä argumentteja asioista, joista kirjoittaja ei itsekään ole täysin perillä. Älä siis aliarvioi lukijoitasi. Aina löytyy joku, joka kärehtää kevyen väitteen. Hän kirjoittaa vastineensa seuraavan viikon yleisönosastoon tai laittaa lehtileikkeen someen kaiken kansan naurettavaksi. Älä anna tätä mahdollisuutta.

Kappale Aristoteleen viisautta

Hyvä mielipidekirjoitus ei ole aivan sama asia kuin hyvä puhe, mutta niillä on monia yhtäläisyyksiä. Puhetaidon klassikko **Aristoteles** suosi järkeen perustuvia loogisia argumentaatioita, mutta myönsi myös sen, että suuri yleisö ei aina jaksaa seurata tällaisia todisteluketjuja. Retoriikan taitoja tarvitaan, jotta viesti otetaan vastaan puhujan (kirjoittajan) toivomalla tavalla.

Aristoteleen retoriikan säännöissä on kolme pääkohtaa, jotka luovat puheen vakuuttavuuden: itse puhe ja sen loogiset argumentit (*logos*), puhujan tunnettuus ja luotettavuus yleisölleen (*ethos*), sekä puhujan mielentila tai tunteiden ilmaisu, kuulijoiden tunteisiin vetoaminen (*pathos*). Nämä pääkohdat sekoittuvat tekstissä ja puheessa usein hallitusti toisiinsa.

Logos ja pathos löytyvät kaikista hyvistä yleisönosastokirjoituksista. Vedotaan sekä järkeen että tunteeseen. Ethos on kirjallisessa ilmaisussa vaikeammin hahmottuva asia. Antiikin foorumilla eetos kävi ilmi siitä, että yleisö näki tutun puhujan edessään. Aivan samaa ei voida saavuttaa tekstillä.

Yleisönosastokirjoituksella puhutellaan laajempaa ja anonymimpää yleisöä kuin antiikin ajan kaupunkivaltion forumilla. Ethos ei silti ole kirjoituksessa merkityksetön. Kirjoittajan tunnettuus ja uskottavuus syntyvät muun muassa siitä, että kirjoittaja luonnollisesti kirjoittaa omalla nimellään ja tittelillään. Kirjoittaja huomioi lukijakunnan ja esim. julkaisun levikkialueen käyttämässään kielessä. Kirjoittaja on yhteisönsä jäsen. Samalla hän haluaa osoittaa olevansa kykenevä ottamaan askeleen ja edustamaan yhteisöään päättäjänä.

Lopuksi: Kill your darlings

Myös taitavien sanankäyttäjien tulisi editoida tekstejään armottomasti. Luetuta tekstiäsi ja pyydä palautetta tiukimmalta kriitikoltasi, siis joltakin muulta kuin omalta äidiltäsi.

“Kill your darlings” tarkoittaa, että vaikka olisit kuinka taitava kirjoittaja, saatat tukahduttaa viestisi korulauseiden ja nokkeluuksien sekaan. Itse asiassa tämä uhkaa juuri taitavia kirjoittajia. Älä rakastu tekstiisi. Älä tukahduta sitä adjektiiveihin ja päivän kuumimpiin muoti-ilmaisuihin.

Aivan kuten puutarhuri kitkee tomaattiensa varsista “varkaat” eli ylimääräiset haarat pois, sinunkin tulee editoida tekstiäsi. Tekstilläsi on voimaa synnyttää punaposkisia tomaatteja (äänestäjiä), kun sen energia ei häviä turhien haarojen kasvattamiseen.

Kill your darlings ei kuitenkaan tarkoita, että sinun tulisi luopua tyylistäsi ja persoonastasi. Se tarkoittaa, että sinun tulee hioa tyyliäsi yhä terävämmäksi.